

Dědeček v růžových kalhotách

Věk žáků

3.–4. třída

Časová náročnost

90 minut

Předmět

Čtení (Oblast: Člověk a jeho svět)

Průřezová témata

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, environmentální výchova

Pomůcky

Knih – Lucie Hášová Truhelková, ilustrace Andrea Tachezy: *Dědeček v růžových kalhotách*, Albatros 2021.

Přílohy

Pracovní list č. 1

Anotace

Hlavní postavou knihy *Dědeček v růžových kalhotách* je dědeček, který se chová v každém ohledu ekologicky (nekupuje květiny vypěstované v neférových podmínkách, splachuje zásadně použitou vodou, třídí odpad, dává pozor na to, aby se nevyhodilo žádné jídlo nebo šatstvo. Tak se stane, že nosí růžové kalhoty po babičce). Knihu čteme s žáky na pokračování, žáky vybízíme k hypotézám, proč se dědeček chová v jednotlivých případech tak, jak se chová, v polovině příběhu zjistíme sympatie/nesympatie k dědečkovu chování.

V průběhu četby použijeme pracovní list, na jehož základě se žáci (formou skládkového učení) naučí rozlišovat mezi datem spotřeby a datem použitelnosti a ujasní si, jak poznáme jídlo, které není zkažené.

Cíle

Žák/žákyně

- vnímá své možnosti pozitivně měnit životní prostředí a přispívá ke kvalitnímu a spokojenému životu ve svém okolí, zemi a světě
- se chová ohleduplně, naslouchá druhým lidem a svým jednáním vyjadřuje respekt k jejich pocitům a potřebám
- vcítí se do lidí zapojených do vybrané situace a popíše jejich možné prožívání situace (pocity, potřeby, motivace)
- se zamýšlí nad jednáním hlavní postavy a na základě nových poznatků uvažuje o změně spotřebitelských návyků.

Cíle udržitelného rozvoje

Postup

Evokace

Ukážeme dětem obálku knihy a necháme je z obrázku a názvu předvídat, o čem asi příběh bude. (Návodné otázky: Jaký asi bude vztah mezi klukem a pánem? Co předvídáte z toho, že se kniha jmenuje Dědeček v růžových kalhotách? Je běžné, že dědečkové chodí v růžových kalhotách? Proč asi tento dědeček nosí růžové kalhoty? Proč jsou ostatní postavy na obrázku malé – jakoby upozaděné?)

Uvědomění

Poznámka pro pedagogy

Knihu čteme formou řízeného čtení. Znamená to, že příběh občas přerušíme otázkou. Abychom nekomunikovali jen s několika nejpohotovějšími žáky anebo se z hledání odpovědí nestal stereotyp, střídáme po zadání práci v menších skupinkách a v celé skupině.

Možnosti:

1. Nejprve si na otázku odpoví každé dítě samo, pak děti sdílejí své odpovědi ve dvojici, pak teprve své odpovědi řeknou (alespoň některé děti) nahlas.
2. Po sdílení ve dvojici, při společném sdílení neříká nikdo svou vlastní odpověď, ale to, co slyšel od souseda/sousedky, teprve pak přidá svůj vlastní názor („Eva si myslí, že... Já s ní souhlasím, ale napadá mne ještě, že...“ Nebo „Soňa mi řekla, že..., ale já mám na to jiný názor: ...“)
3. Někdy můžeme otázku položit celé skupině, ale chceme znát co nejvíce odpovědí – k odpovědím tedy děti povzbuzujeme. (Honzík si myslí, že... Myslíte si to i vy ostatní? – Lenka má tento názor, chce k tomu někdo něco říci? ... Kdo z vás si myslí totéž jako Eva?)

Čteme začátek příběhu až do této věty: ... I když věděl, že kvůli tomu bude smutná.

Otázka: *Napadá vás, proč starý pán nekupoval ženě květiny?*

Odpovědi:

Otázka: *Jak asi takovou situaci prožívala dědečkova žena?*

Odpovědi:

Pokračujeme v četbě a klademe otázky: ... Jeho žena se kvůli tomu styděla zvat si domů návštěvy.

Otázka: *Proč asi starý pán splachuje záchod použitou vodou?*

Odpovědi:

Otázka: *Jak se cítí jeho žena?*

Odpovědi:

... I když věděl, že pytel už je celý opatlaný a jeho žena se ho štítí.

Otázka: *Proč asi starý pán nepoužije nový pytel?*

Odpovědi:

... věděla, co jí odpoví.

Otázka: *Co jí asi odpoví?*

Odpovědi:

... Sním, co je potřeba sníst.

Otázka: *Jak to asi starý pán myslí? Proč nejí, na co má chuť, ale to, co je potřeba sníst?*

Odpovědi:

... Když ho jeho žena poprosila, aby odnesl do kontejneru vytríděné staré oblečení, neudělal to. Děti předvídají z obrázku, na kterém žena drží v ruce oblečení včetně růžových kalhot.

Otázka: *Tušíme (víme už z něčeho), co asi starý pán udělal?*

Odpovědi:

... Lidé se mu kvůli těm kalhotám za zády smáli. A jeho žena se mohla studem propadnout.

Otázka: *Proč nosí starý pán staré růžové kalhoty?*

Odpovědi:

Otázka: *Proč se asi lidé starému pánovi v růžových kalhotách smějí?*

Odpovědi:

Otázka: *A co vy? – Také byste se mu smáli? Co byste si o něm mysleli?*

Odpovědi:

Reflektivní otázky v polovině příběhu:

- *Najdete důvod/y, proč je vám chování starého pána sympatické? – Co na něm vidíte dobrého?*
- *Najdete důvod/y, proč je vám chování starého pána nesympatické? – Vidíte na něm a na tom, co dělá, něco špatného?*

POSTOJOVÁ OSA – vyjádření postoje místem

Zvedneme děti ze židlí. Vybereme v místnosti dvě protilehlé strany.

Na jedné straně od středu budou stát ti, kterým jsou starý pán a jeho chování spíše sympatické, na druhé straně ti, kterým je pán svým jednáním spíše nesympatický.

Krajní body vyjadřují největší sympatii/nesympatii.

Zadání

Vyber si místo mezi krajními stanovisky (postojem lze vyjádřit i nuance: spíše sympatické, spíše nesympatické, stojí-li někdo uprostřed, znamená to, že je to půl na půl, něčím sympatické, něčím nesympatické, atp.). Důležité je umět zdůvodnit, proč jste si vybrali právě toto místo.

Sympatické ————— **Nesympatické**

Děti, které na ose stojí na přibližně stejném místě, si vzájemně řeknou, proč stojí právě zde – pak shrnou důvod svého postoje pro ostatní.

Pokračujeme v četbě a otázkách:

„Dědo? Proč jsi na mě hodnej a na ostatní tak zlej?“

Otázka: *Co asi děda odpoví?*

Odpovědi:

Pokračujeme v četbě:

... Jenže ti, co tam žijí, jsou z těch postřiků těžce nemocní.

Otázka: *Mohl by dědeček opatřit své ženě květiny jinak, než je koupit v obchodě?*

Jak byste se zachovali vy? Kde byste mohli opatřit květiny pro někoho, o kom víte, že je má rád?

Odpovědi:

... Proto tam místo ní liju vodu, kterou jsme už nějak použili.

Otázka: *Kdo si myslí, že šetření pitnou vodou je správné? – Přihlaste se...*

Otázka: *Jak jinak ještě můžeme šetřit množství spotřebované pitné vody? (Jak už to děláte, k čemu vás doma vybízejí, co vás ještě k plýtvání pitnou vodou napadá?)*

Odpovědi:

... Než se rozloží a zmizí, uplyne spousta let.

Otázka: *Plasty se v přírodě rozkládají desítky let. Děda šetří přírodu tak, že plastové pytle na odpadky používá opakovaně. Napadá vás, jak by se lidé mohli chovat, aby používali méně plastů? V jakých případech můžeme plasty nahradit něčím, co zatěžuje přírodu méně?*

Odpovědi:

... když někde jsou lidé, kteří by za něj dali vše, co mají.

Minilekce:

Až 8,8 milionů tun jídla v EU se ročně vyhodí kvůli datům na obalech potravin. Jedním z důvodů je, že lidé nechápu rozdíl mezi pojmy „spotřebujte do“ a „minimální trvanlivost“. Zbytečně tak vyhazují nejen jídlo, ale i peníze.

Otázka: *A jak jste na tom vy? Dokážete správně rozlišit informace na etiketách?*

SAMOSTATNÉ STUDIUM z pracovního listu formou SKLÁDANKOVÉHO UČENÍ

Postup

Pracovní list, který má 3 části, rozdáme do trojčlenných skupinek (tzv. domovských skupinek). V nich si žáci rozdělí, kdo bude studovat kterou část (tím, že texty rozstříháme a rozdáme do trojic sami, můžete práci urychlit). Každý ze skupinky si přečte jednu část textu, najde si do trojice (dvojice) spolužáky, kteří studovali stejnou část (tzn., že žáci vytvoří expertní skupinky dle názvu svého textu). Ujistí se navzájem, že to nejdůležitější z obsahu svého odstavce umějí shrnout vlastními slovy.

Po práci v expertních skupinkách přejdou žáci opět do domovských skupin a vzájemně si vymění nejdůležitější poznatky z těch částí textu, na které se stali experty.

Otázka: *Pamatujete si, co říkává děda své ženě, když se ho zeptá, co si dá k večeři?*

(Sním to, co je potřeba sníst.)

A kvůli čemu se zlobil?

(Když přišel na to, že vyhodila prošlý jogurt.)

Odpovědi:

Kdo si myslí, že se dědeček zlobil právem? Kdo si myslí, že se zlobil neprávem?

Odpovědi:

Otázka: *Jak poznáme jídlo, které už je zkažené a mohlo by nám po něm být špatně?*

Odpovědi:

Čteme dál až do věty: ... *Starý pán v růžových kalhotách se na něj dlouze zadíval*

Otázka: *Co asi odpověděl?*

Zadání

Odpovězte za dědu písemně 1–3 větami.

Odpovědi mohou děti sdílet nejprve ve dvojicích, pak v celé skupině, nebo může každý svou odpověď rovnou nahlas přečíst.

Dočteme příběh: „*Nezáleží ne tom, co si o tobě myslí cizí lidé. Důležité je jen to, co si myslí ten, kvůli komu to všechno děláš. Tvůj vnuk.*“

Reflexe

Co si po přečtení celé knihy myslíte o dědovi vy?

1. Děti, které umějí plynule psát, mohou na otázku odpovědět jednou větou písemně.
2. Vyzveme děti, aby si opět stouply na názorovou osu. Změnily se jejich sympatie/nesympatie k dědečkovu jednání? – Důležité je svůj postoj umět zdůvodnit.

Vystavíme na viditelné místo oblasti, kterých se příběh týká:

1. Jak se pěstují dovážené květiny?
2. Proč šetřit vodou?
3. Jak nevytvářet odpad?
- 4. Jak poznám zkažené jídlo? (Už víme, jak na to!)**
5. Potřebuji nové oblečení?

Otázka: Co už děláte podobně jako dědeček?

Probereme s dětmi jednotlivé oblasti vystavené na tabuli/flipchartu.

- ***K čemu vás kniha inspiruje? – Co byste i vy sami mohli dělat podobně jako dědeček v růžových kalhotách?***

Opět procházíme jednotlivé oblasti na tabuli/flipchartu, ke každému bodu můžeme napsat nápad i se jménem žáka/žákyně.

Při četbě jsme se dověděli více o hospodaření s potravinami.

O které z pěti oblastí byste se příště chtěli dovědět více?

Ke každé oblasti můžeme zapsat jména těch, kteří o ni mají zájem.

Lekce může pokračovat projektem, v němž se každá skupina věnuje jiné oblasti a poznatky k udržitelnému rozvoji a ekologickému chování sdílí s ostatními.

Projekt by měl vést k praktickým opatřením, ke změně chování doma/ve škole.

Použité zdroje:

Lucie Hášová Truhelková, ilustrace Andrea Tachezy: *Dědeček v růžových kalhotách*, Albatros 2021.

https://zachranjidlo.cz/spotrebuj-me/?gclid=Cj0KCOjwxb2XBhDBARIsAOjDZ352CXg1oU7oME9ki238TSNWvHOoU79u_svaNpjiptcngGqp1WBL_GGOaAntuEALw_wcB

PŘÍLOHA Č. 1 - PRACOVNÍ LIST

„spotřebujte do“

Datum najdeme na potravinách, které jsou čerstvé a mají relativně krátkou trvanlivost. Takové jídlo bychom měli rychle sníst, jinak pro nás může představovat zdravotní riziko.

Po uplynutí doby se už produkt nesmí prodávat v obchodech. My bychom ho měli jíst jen s opatrností, pokud nevidíme ani necítíme nic podezřelého.

mléčné výrobky, chlazené maso, ryby nebo výrobky studené kuchyně a další

„minimální trvanlivost do“

Takové datum značí potraviny, které mají delší životnost a nekazí se tak rychle.

V obchodech se potraviny mohou prodávat i po uplynutí doby minimální trvanlivosti. Tyto výrobky najdeme v supermarketech viditelně označené a oddělené od zbytku zboží. Koupit je můžeme také ve speciálních prodejnách se zlevněnými potravinami.

sušenky, těstoviny, zavařeniny, čaje, konzervy a další

žádné označení

Někde datum trvanlivosti ani spotřeby nenajdeme. Tak je to například u potravin, na kterých zkrátka poznáme na první pohled (ovoce), a u těch, které se kazí velmi pomalu, nebo dokonce vůbec (silný alkohol).

EU v současné době zvažuje rozšíření této kategorie o rýži, těstoviny, kávu nebo maso v konzervě.

ovoce a zelenina, silné alkoholické nápoje, pekárenské výrobky, ocet, sůl, cukr, cukrovinky, žvýkačky a další